

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA 28 DE FEBRER DE 1913

NÚM. 1783 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

ABANS DE LA LLUITA

Els nostres partits polítics revifant el cos electoral.

Fomentant la raça

No hi hà pas cap dubte que l'home modern, que si ha tingut dida l'ha tinguda de poca llet, i si ha sigut criat amb *bi-berón* n'ha mamat de falsificada, puja escanyolit desde l'infantesa. Els nois ciutadans, que són els verament moderns, segueixen, desmamats i tot, escanyolint-se, encara.

La llar paterna, l'escola, els carrers sense sol i el sol, amb criat, mainadera o preceptor, constitueixen una altra estafa a la naturalesa i a la raça nostra. Mes tard, l'aplicació, la formalitat, el comediment, el punt d'honor i tantes altres coses declarades meritories per a un jovenet, i la pressa que'ns mouen perque deixem d'ésser-ho, ens priven de refer-nos. Així devenim madurs abans de l'edat madura, però una infinida llàstima ens fa tombar el cap sempre que un semblant nostre resta en camiseta i en calçotets baix la consideració de nostra mirada. Sota la franel·la higiènica—el reuma és implacable amb la generació actual—trobem una ridícula parodia de muscles i tendons, cobrint una ossada trista i contrafeta, com si fos construïda amb peces desca-balades sense cap harmonia ni sintaxi anatòmica.

D'aquest desgavell visible del cos civilitzat han nascut les necessitats esportíferes. La gimnàstica, per si sola, com a medicina, era de mal pendre. Calien jocs de força i habilitat per a rehabilitar-nos com a brutes perfectes. Calia encara més: calia un públic censor que premiés els hèroes, car sols les heroicitats premiades poden lograr que l'home sedentari deixi regenerar-se a les bones. No hi fa res que'ls homes sedentaris continuem assentats, tenint nàutica, *foot-ball*, esgrima, pedestrisme, pilota basca, *boy-scouts*, etc., i sobre tot tenint un públic, un públic aficionat a la violència, que és de lo més regenerador. L'esport, sense aqueix públic, fóra tant insoportable com la gimnàstica receptada. Ell, i sols ell, és, doncs, qui fomenta l'afició i la raça nostra.

* * *

Aqueixes reflexions, l'originalitat de les quals no serem pas nosaltres qui la reclamí, les feu el cronista diumenge passat, després d'haver assistit a una solemnitat *foot-ballística*.

Veureu: hem dit solemnitat, per a ponderar millor lo característic de l'espectacle a casa nostra.

Certament que la raça humana n'eixí tant fomentada d'aquell camp de *foot-ball*, com fomentada n'ix la raça bovina d'una plaça de *toros* o la cavallar d'un hipòdrom.

Diguin lo que vulguin els que pretenen que no és fomentat res aqueixa manera de fomentat, jo insisteixo en que, si és veritat que's maten sis braus en una tarde, això fa que se'n críen cent en les deveses, i que si una euga's malmena en una *carrera*, cal criar tota una eugaçada per a trobar-ne una que pugui substituir-la. Per això les coixeres, desmais i

plantofades dels *foot-ballistes* de nostra ciutat, són, ben mirat, necessaries per a l'afició, car un que s'escarmenta o que s'esguerra, deixa lloc a un altre. Un *onzè* dura massa; les places d'un primer *team* són ben cobdiciades, i per cada vacant són vint que s'entrenen, els quals no s'entrenarien amb tanta constància sense la possibilitat d'una baixa. El públic que omplenava el camp de l'«Español», el diumenge a la tarde, sabia lo que's feia. La seva alta missió era vista. Quan cridava l'insult més gros que's pot cridar a un fill de mare i s'entregava a altres excessos partidistes, ho feia per veure si els jugadors, en lloc de pegar coça a la pilota, la pegaven a les cames de l'adversari en un desig de venjança impersonal. I el que queia, si era un blau, alegrava a mil vermells; si s'aixecava depressa, era xiulat per temerari, i si restava en terra li deien femella, descostat i vil comediant. Fins algú, més caritatiu, demanava a crits les *mulleres* de l'arrastre. Pietat. Per què, pietat? La tenen els grecs quan tiraven al riu als infants contrafets i als vells inútils? Si anàvem, en això de l'esport, amb contemplacions sentimentals, no arribaríem mai a seleccionar com és degut.

Un jugador que no pot resistir una traveta, que's deslloriga un peu en un mal pas, o perd la respiració a conseqüència d'un colp de colze al pit, és que no té resistència. I fa riure quan cau, i quan es desmaia, i quan s'apreta el tornell malmès, amb les dents closes pel dolor, i quan l'aixequen, i quan el retornen, i quan fa ganyotes assegut a terra. Anem a dir que'ls mateixos companys no s'hi encaparren pas massa. Sembla que l'esternó d'un *foot-ballista* siga fet per a enfonsarlo, i les cames per a les nafres i els tendrums per a ésser desplaçats.

Perxò, amb un parell que li facin pessigolles a les costelles, li moguin els braços a tall de manxa o el bofetegin per a fer-lo tornar en sí en els casos més greus, ja n'hi hà prou. Els altres ni s'hi acosten per a enterar-se de com se troba. Entre tant conversen i reprenen el bleix perdut, que'l malmès no pot rependre. La *Creu-roja*, que per tot se fica, no ha pogut pas introduir-se en els camps del *foot-ball*. No li volen, ni la necessiten, ni el públic la toleraria per massa humana. Els espectadors d'un d'aqueixos partits *interessants* donaria de bon grat la vida d'un jugador per la victòria del *team* de les seves simpaties. Perxò, quants més se n'esguerren del ban contrari, més contents estàn. Si restés sols el *porter* defensant el *goal*, encara indignats li cridaríen *co-chi-no!* Així, acompassant les síl·labes per a més claredat i fermesa.

Es una veritable llàstima que les extremitats toràxiques dels *foot-ballistes* no tinguin el desenrotlló de les abdominals; que'l cop-de-puny d'un jugador no tingui la fermesa de la coça, car allavors la matança no fóra provocada endevades. Ara, tot lo més, a copia de baladrejar per encendre'ls-hi les sangs, arriben a conseguir, dels jugadors, tímids intents d'extrangulació, bofetades d'aquelles que, quan arriben a la cara de l'adversari, el que la pega ja n'està penedit; en fi, poca cosa, lleus incorreccions dels nervis posats en tensió, que ni a la policia, que ronda a l'entorn del jòc, logren interessar.

No obstant, la multitud neroniana, que cada jorn s'apassiona més i més pels esports violents, acabarà per imprimir-los

M. IVANISI

J. CHAPLINSKA

Notables artistes de la companyia Caramba, que actúa amb gran èxit al «Liceo».

tanta violència que serà precis construir els camps de *football* amb *spoliarium*.

Les persones que van a *toros* són uns albats al costat d'aqueixos minyons fanàtics d'un jersei. Està vist que'l sol d'Espanya és un sol que fa bullir les sangs i que en và prediquem serenitat helènica i apacibilitat mediterrània.

Grecia i Roma, sí, sobre tot Roma; la Roma del Coliseu, amb els moderns gladiadors de la pilota, sagnosos, pàlids, mirant al públic que abaixa el dit polser per a que'l *refere* interrompi la respiració artificial que prodiga al caigut i el deixi finir sobre'l fang d'un solar edificable, arrendat en nostre Eixample.

¡Magnífic!

P. BERTRANA

Una barrabassada d'en Franqueza

Aquesta vegada sí que no hi hà disculpa possible per a l'empresari del «Principal».

L'haver-se negat a que la Vitaliani representi *La reina jove* en el *séu teatre* (el d'en Franqueza, naturalment), amb l'escusa de pretèrits agravis rebuts dels autors dramàtics catalans, demostra una mesquinesa d'esperit que no cabia pas suposar en el senyor Franqueza.

La desconsideració que la negativa inclou per al mestre Guimerà, va unida a una manca de galanteria vers l'eminent actriu italiana amiga de Catalunya, impossible d'ésser perdonada per ningú. El senyor Franqueza ha fet mal fet de deixar-se portar per un vell despit d'empresari ofès. Molt difícil li serà sincerar-se davant l'opinió de Barcelona, i molt més difícil encara que els que callaren en aquella ocasió, quan se tractava d'afers interiors, sobre'ls quals cabien interpretacions diverses, s'abstinguin ara de parlar.

Certament que'ls agravis d'un empresari no són cosa de major transcendència per a un poble com el nostre, acostumat a tota mena de tristos procediments i xocants personalismes; però's tracta d'en Guimerà, el més venerat dramaturg, l'escriptor que's preocupa no més de la seva obra i l'home serè que mai s'ha entretingut en baixes intrigues, respectat per tot-hom. Es tracta també d'haver donat a entendre a l'il·lustre actriu estrangera que'ls nostres dramaturgs i les nostres obres teatrals no

mereixen la consideració ni l'hospitalitat d'un negociant en espectacles. I això, siga com siga, deu haver causat un deplorable efecte en l'ànima esquisida de la Vitaliani.

El senyor Franqueza podrà, com a home, haver servat el seu rencor, com servà la coça aquella mula del papa, immortalitzada per en Daudet; però, el no permetre que entrés una obra catalana, ni traduïda a l'italià, a l'escenari del «Principal», ha sigut una mala obra.

Pot-ser li plau que siga així; pot-ser li hauria sabut més greu que ningú se n'hagués adonat, car al que's proposa ofendre l'engreixen els plans de l'enemic.

Per nostra part tenim que dir-li que, si no fos per a donar pública mostra d'afecte y veneració a en Guimerà, darrera'l qual hi veiem estimats amics dramaturgs, als que arriba també l'ofensa, com així mateix per a testimoniar a la Vitaliani la nostra simpatia i agraiement per la seva deferència vers l'art dramàtic català, no hauríem dit «aquesta boca és meva».

L'acte d'en Franqueza, sense haver-hi intervingut aqueixes dues grans personalitats, seria el més insignificant dels actes contraproductius, mesquins i impolítics que pot cometre un home.

LA VEU DE «LA VEU»

—Vaja, homes, no sigueu paus i deixeu-vos de raons. Espereu fer-vos els blaus després de les eleccions.

TETUANERIES

Ja se'n deuen haver enterat pels papers públics.

L'altre dimecres, a l'hora exacta del mig dia, alegrement, tranquil·lament, sense disparar un sol tret, les nostres tropes, capitanejades pel general governador de Ceuta, varen entrar a Tetuan.

I—lo que són les ironies de l'història!—en el precís moment en que'l Tetuan d'Àfrica queia en poder d'Espanya, a la plaça de Tetuan, de Barcelona, queien per terra, enrundades pel picot dels manobres, les darreres parets d'unes cèlebres barraques, aixecades allí dos anys i mig enrera.

La coincidència, com fàcilment comprendrà el lector, no l'hem inventada nosaltres. I tota vegada que del significat i possibles derivacions de l'ocupació de la plaça de Tetuan de allà ja'n parla, i en parlarà llargament, la premsa rotativa, permeti-se'ns a nosaltres, dintre de la nostra modestia, parlar de la *desocupació* de la plaça de Tetuan d'aquí.

Se'n recorden?... Era el 23 de Juliol de l'any 1910.

Una brillant comitiva oficial, en la qual les primeres autoritats hi tenien lloc preferentíssim, col·locava solemnement, en el centre de la plaça on s'encreuen la Gran-via i el passeig de Sant Joan, la primera pedra d'un monument que havia de dedicar-se—deien—a les glòries d'Àfrica.

Celebrada aquesta cerimònia, amb el seu natural acompanyament de discursos, acta notarial i enterro de documents i monedes de l'època, l'espai central de la gran plaça de Tetuan quedà ben prompte tancat per una paret de maons, darrera de la qual s'hi abrigaven tres o quatre barraques, sòlidament construïdes.

—Què és, això?—preguntava la gent, admirada d'aquells formidables preparatius.—Tantes barraques se necessiten?

—Vaia!—responien els ben informats.—Aquesta és la dels directors del monument; aquella, la dels picapedrers del monument; la tercera, la dels paletes del monument; l'altra, la del guardià del monument...—

No!... No's tractava de res de broma. Havia d'ésser, aquell, un monument de debò, alt, gran, majestuós, digne de l'extensa plaça que li donava acolliment i de la noble ciutat que acometia l'empresa d'aixecar-lo.

Però succeí que'l monument ni va arribar a començar-se. Una volta enterrada la primera pedra, de col·locar la segona ja no se'n va parlar més.

Passaren dies, passaren mesos, passaren anys, i, si bé a la plaça de Tetuan continuava havent-hi les barraques, de elles no'n servia més que la del guardià que, instal·lat dintre del clos, guardava severament la primera pedra, colgada, com hem dit, sota vuit pams de terra, a mitjos de l'estiu del 1910.

Cansats de veure sempre la mateixa decoració de cementiri pobre, els veïns varen començar a murmurar; de la murmuració es passà a la queixa, de la queixa al clam de violenta protesta, i per fi, l'autoritat, penetrada de la raó que assistia als protestants, donà ordre d'enderrocar tanca i barraques; una brigada, armada de picots i pales, va presentar-se un dia en el lloc d'*autos*... i sic transit gloria mundi.

Aquí dona fi l'història del projectat monument de la plaça de Tetuan.

Hem dit que aquí dona fi, i això no és del tot cert. En realitat l'història té una segona part, bastant interessant. I, si no la té, hauria de tenir-la.

Perquè, creuen sincerament, els directors d'aquest des-

ditxat *imbroglio*, que al desaparèixer de la plaça de Tetuan l'últim maó de les derruïdes barraques ja està arreglat tot?

Nosaltres recordem que per a aixecar el no-nat monument va obrir-se una subscripció a la qual varen contribuir-hi moltes persones.

També ens sembla recordar que una comissió va anar a l'Argentina, on, segons notes publicades pels diaris, varen recollir-se una pila de mils pesos.

Doncs, bé; què s'han fet aquells diners? En què s'han invertit? Han vingut justos per a pagar la construcció i l'enderrocament de les famoses barraques?... Ha sobrat alguna cosa?... No seria natural que, ja que'l monument no's fa, s'expliqués al públic el perquè i se li dongués, al mateix temps, compte detallat del resultat de la subscripció i de l'inversió dels quartos recollits?...

No obstant, hem de fer una advertència.

CARABAÇA VINATERA

—Però..., encara's remena aqueixa qüestió de les aigües?... Ja estic, d'aigua, fins aquí dalt!

EL PLET DE LAS CRIADAS

—Ya sabes, noia, que l'Achuntament vol reglamentar les minyones?... De ahora endavant sólo podrán servir las honradas.
 —Si, vaja, com els regidors, que no més serveixen els honrats.

Com que, amb les estranyes teories que van posant-se de moda, el parlar avui de comptes resulta fàcilment una «insidia», si algú veu en les nostres paraules una sombra tant sols de mala intenció, ens apressurem a dir-li que pot estar tranquil.

Tant poc empenyo tenim en que aquest llo s'aclareixi, que, a la més lleugera observació que se'ns faci, estem disposats a trobar que, en aquest assumpte, tot ha anat com havia d'anar i que no hi hà res al món tant natural com obrir una subscripció per a aixecar un gran monument i contentar-se amb fer quatre barraquetes...

I una planxa.

MATIAS BONAFÉ

MUNICIPALESCA

Manquen encara dèu mesos per a que'ls regidors que acaben deixin el lloc an els que, en virtut del manament electoral, hauràn de substituir-los, i ja's veuen a Cà la Ciutat cares tristes, posats mel'langiosos i morros de tres pams. L'afany d'aprofitar el temps, de fer-ho tot a corre-cuita, ha invadit als qui sortiran per cap d'any, posseïts del corresponent disgust.

Tot, en la vida, ve que s'acaba.

La vida regidoril, font inestroncable de plaers, té també el seu terme natural, fixat per una llei que no alabarem mai com se mereix. L'època dels regidors d'ofici ha passat per a sempre a l'història; és aquesta l'única satisfacció que cab al cos electoral, que si deixa per un moment que l'enlluernin

amb discursos i promeses que no's compleixen, veu després com se desesperen i consumeixen en l'obscuritat més espantosa els senyors que mentres exerceixen el càrrec troben estrets els carrers per a poguer caminar.

Es la felicitat regidoril una cosa ben miagrada. Lo que avui són honors, reverències i respallades, es torna demà indiferència, quan no menyspreu. D'aquí a aquí, és el regidor un senyor, davant del qual s'inclina un exèrcit de famèlics aduldors; quatre anys que passen en la vida, amb la promptitud d'una setmana, basten per a que ni el porter de l'escala es digni donar-li el *Déu lo guard*.

Coses de la vida! Capritxos de la sort, en els quals val més no pensar...

Una anècdota que, tractant-se de la vanitat i de les pompes dels regidors, ve com l'anell al dit.

Recordem haver llegit en un diari que, havent ja deixat la presidència de la república, volgué M. Loubet entrar un dia a la Sorbonne, per a assistir a una conferència d'en Charcot. M. Loubet no tenia invitació.

Un policia vulgar, col'locat a la porta, es negà a franquejar-li el pas. Fou en và que, per a convence'l declinés l'ex-president el seu nom i qualitat.

—Que sòu M. Loubet?... No'm feu riure!—

BOUS FRESCOS

—Sol!... Qui vol entrades de sol?... Les de sombra's regalen a la taquilla!...

VOLUNTARIS D'ÀFRICA

—Gran notícia, Manell!... Guaita: «Els espanyols han entrat a Tetuan».

—Ja han pogut?... No'n fa pocs d'anys que nosaltres els vàrem obrir les portes!

El pobre M. Loubet provà, encara, d'insistir.

Nova negativa del policia, aquest cop ja mig amoscat.

—Us mano que deixeu lliure el pas—digué, per fi, amb mal modo.

No quedà al ciutadà venerable més remei que abandonar la Sorbonne, pensant, amb tristesa, en lo variable que és el temps. Ahir, enlairat al cap d'amunt. Avui, joguina d'un policia estúpid i mal carat.

Es lo que passarà a molts regidors dels que no tenen més relleu que l'honorífic que'l càrrec els dóna.

Mentres ho són, ni el Rei és prou per a parlar-los.

En acabant, s'han de confondre amb la massa de ciutadans anònims, que concorre a les festes a peu dret i desde'l carrer.

I gracies que un *urbano* no'ls obligui a *despejar!*

JUST

Un home conseqüent

Heus-aquí un petit fet que demostra on pot arribar l'arrelada convicció dels homes.

L'escena va passar no fa gaires dies a Tarascó, i no podia passar enlloc més que a Tarascó. Ens trobavem al restaurant de la *Gare* tot esperant el ràpid de París. Com que teníem mitja hora de temps per a sopar, ho vàrem fer a corre-cuita i a crema-dent, tal com s'acostuma en les estacions.

En una tauleta pròxima a la nostra va asseure-s'hi un senyor alt i prim, molt ben habillat, que per la manera de xampurrejar el gabatx se li coneixia d'una hora lluny la seva procedència catalana.

Entre aquest senyor alt i prim i el *garçon* del restaurant va creuar-se aviat el següent substanciós diàleg:

- *Voilà la carte des vins, monsieur.*
 — *Non, merci. Je ne bois que de l'eau, en voyage.*
 — *Ah, c'est bien!... De la bonne eau, n'est ce pas, monsieur?*
 — *Oui; portez-moi de la bonne eau.*
 — *Voulez vous une demi-bouteille d'«Apollinaris»?*
 — *Non; je n'aime pas l'«Apollinaris».*
 — *«Vichy», alors?*
 — *Non plus.*
 — *«Saint-Galmier»?*
 — *.....*
 — *«Lithia»?*
 — *.....*
 — *«Tan-Shan»?*
 — *.....*
 — *«Chatel»?*
 — *.....*
 — *«Vals»?*
 — *... Non, non, assez... Si vous n'avez pas «Dos Rius», je préfère du vin. Portez-moi du «Rioja-Clarete».*

Aleshores ho vàrem comprendre tot.
 El senyor alt i prim era un regidor de Barcelona.

PEPIS

GLOSARI

L'ILLA BLANCA

IVIÇA

Més enllà de Mallorca, seguint el camí blau del mar, aquest mar que borra les petjades dels barcos perquè la ruta siga un misteri, s'hi troba una illa germana, un bocí més de Catalunya, que treu el cap per entre la blavor; un altre terrocet d'argent, que neda al mig d'un gran esmalt, i aquesta altra illa és Iviça.

Iviça, que és tant catalana, es pot dir que no la coneixem. Ve a ésser una filla de Catalunya que hem casat mar endins, que sabem vagament que està bé, que ha tingut sort i que's guanya la vida. Una filla de qui de vegades en rebem carta, donant-nos records; que'ns diu que'l vent del mar li prova, que ha tingut fills que han anat a Amèrica, que gaudeix de santa pau, que té arbres florits per a vendre el fruit, i que's recorda de la mare,

i que voldria que aqueixa mare l'anés a veure de tant en tant, per a que veiés com ha crescut, i s'ha fet bella i ufanosa.

I la mare no hi và..., i no sab perquè. No és que no's recordi d'ella ni, que deixi d'anorar-la..., però l'ha casada tant lluny! Hi hà tanta aigua, i aquest diable de negoci me li dona tanta feina, que mai troba l'hora d'anar-hi. Serà avui, serà demà, serà'l mes entrant, serà l'any que ve; la mare es fa vella i no hi và mai! I a força de deixar-la estar, sembla que la tingui aborrida.

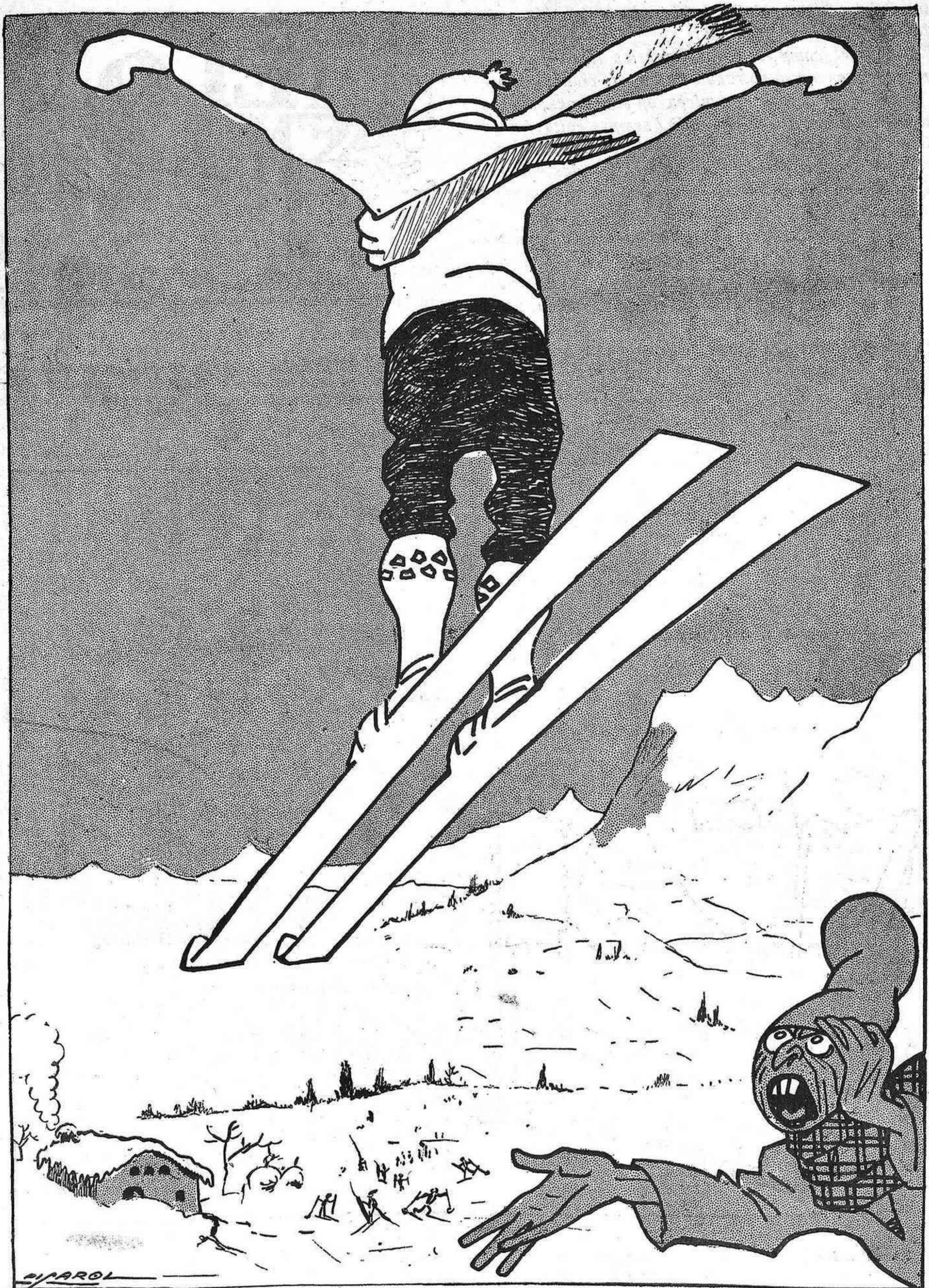
I a fè que la noia s'en recorda! En parla a tot-hora, l'espera, và a rebre els barcos que fondegen, esperant si arriba carta; i totes les noves que'n reb les llegeix amb els ulls plorosos! Allà, als núvols de darrer terme, sab que hi viuen ells, aquells que foren; cada batement d'aquell cor fa moure el pols dels que hi pensen, però per més que aixeca els infants enlaire, a vora la platja, mai arriba lo que voldria.

Si vinguessin els que voldria, veurieu que ella els và a rebre tota vestida de blanc, perquè així com l'illa de Mallorca es posa els millors trajos d'or, i Menorca els de blavor, Iviça guarda la roba que's va posar en les esposalles: una blancor nupcial, una blancor de paisatge d'una puresa immaculada.

Els que hi vénen, els que encara hi vénen, lo primer que'ls sembla, al veure Iviça, és una petxina que neda. L'impressió és d'enlluernament. Un ve del blau, d'un blau tant intens, que arriba a semblar una majòlica, i de sobte, com si us tiressin un raig de llum a la vista, us posen a davant vostre una faldada de cases, de tant nítida blancor, que sembla que us obrin els ulls a una harmonia desconeguda.

Iviça, com els girassols, les enfla amunt, les cases, les unes damunt de les altres, com si es pugessin a coll per a mirar totes a la claror, i la blancor que's veu a l'entrar-hi n'és tant, de blanca, i tant, de lluminosa, que tots els pobles que recordeu sembla que visquin a les fosques. Desde'l blanc crema, al blanc d'àgata; desde'l de gavina, al de neu; desde'l de cigne, al de marbre; cada caseta té el seu blanc que li dona fisonomia, i vistes en conjunt, a colp d'ull, semblen una capsa harmònica afinada a quart de to, que s'en podria dir en clau de sol. Com que tenen el mar que les reflecta, i com que elles reflecten al mar, agafa uns tons de pedreria que no's poden veure enlloc més. Iviça es pot comparar a un vidre d'escavació. Té irisacions de tots els colors i nacres de tots els matisos.

Ara, les cases, vistes per dintre, recorden la nostà Sitges quan encara l'art del burgès no hi havia fet els estragos. La calç amb que pinten els murs encara és verge de pintor: és el blanc d'escuma de mar, que encara no ha arribat a la platja i no ha tingut contacte amb la terra; el blanc com el jorn de naixer, el blanc que encara no sab què és l'ombra. A cada cambra que aneu entrant sembla que us obrin una capseta, on hi guai den la calaixera, dos sants de litografia, unes cortines virolades i dos pitxers de petxines; a dins de totes hi hà un finestró per on sempre es veu lo mateix, la taca d'ultramar de l'aigua, i en totes les galeries no hi manca

EL SALT DE SKISS

-Ei, mestrel... Per l'amor de Déu, tingueu compte amb la meva barraca!..

mai un violer blanc, blanc de flor damunt de blanc de calç, d'una distinció esquisida.

Ara, an el camp, sembreu pageses tirades arreu, com mesquites o com marabuts voltats de columnes, per on s'enfilen les parres; ara mireu an els turons, molins amb ales esteses; ara mireu enllà i sempre enllà, i aneu veient puntets blancs, com remats de bèns damunt del verd, i ara, an el lluny, unes salines nevades sota els raigs del sol, i us formareu una idea del mode com va vestida aquesta filla de Catalunya.

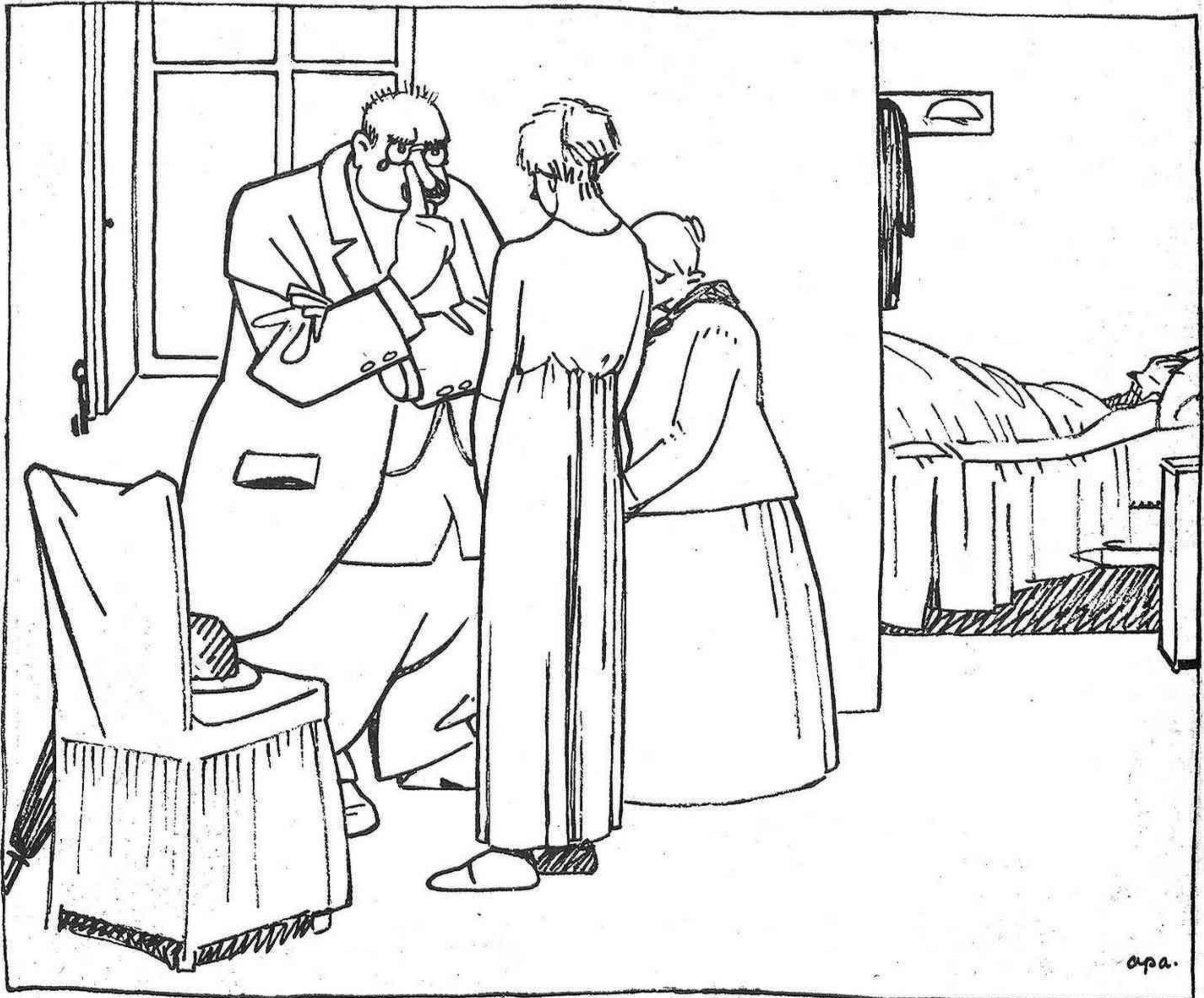
Dels que hi viuen, en parlarem an els Glosaris que vindran. Se n'han dit coses tan estranyes, i se'ls ha vist amb tanta pressa, que'm sembla que no se'ls ha entès. Es un poble que darrera el blanc hi té una ànima, i una ànima hermosa, i siga com siga, com ja hem dit, és una filla que vàrem casar i ve val la pena d'anar-la a veure.

XARAU

LICEO.—La companyia Caramba ha donat, en la quaresma barcelonina d'enguany, un to alegre i divertit, que fa que les gents pensin més en la Chaplinska i les seves entremaliadures sobre l'escena que no en abstinències i meditacions. En aquest sentit, els lliberals tenim molt que agrair a la cèlebre companyia italiana.

La belle Rissette, estrenada dissabte, fou un nou èxit, per lo bonic i joganer de la música, deguda al cèlebre Leo Fall, per l'esplendides de presentació que honra als directors de la companyia, i per lo meravellosament interpretada que fou per part de la senyoreta Ivanisi, quina vèu hermosa ha captivat a tot-

LA CIENCIA

—Cada dia, an aquesta hora, té quaranta graus de febre... A què ho atribueix, vostè, senyor doctor?
—...Per a ml..., això és cosa del termòmetre!

apa.

hom, i per aquesta dòna ideal, d'ulls maliciosos i parladors, prodigi de gràcia i de simpatia, que's diu Janka Chaplinska, quin retrat, junt amb el de la senyoreta Ivanisi, publiquem en el present número.

En el segon acte canten un duo la senyoreta Chaplinska i el senyor Miqueluzzi, que's fa repetir cada nit, perquè'l públic queda entusiasmat, veient el seguit de detalls amb que'l maticen aquests dos veritables artistes.

El senyor Pasquini també obtingué grans aplaudiments en son paper de fill del rei; és el tenor de més facultats de la companyia.

L'orquestra, baix la batuta del mestre Eduard Boucini, molt bé. Dimars, amb un plè a vessar i grossa espectació, per a poguer fer les comparances a què som tant aficionats, va estrenar-se per aquesta companyia *La viuda alegre*.

La veritat siga dita: *La viuda alegre* de la companyia Caramba defraudà un xic les esperances que en ella hi tenia posades la gent. L'únic paper que fou interpretat com mai havíem vist a Barcelona sigué el de viuda, a càrrec de la senyoreta Ivanisi, que la feu menys cocotesca que les que estavem acostumats a veure, però que creiem és la que li correspón a una senyoreta que ha viscut a París i que's troba en una festa a casa d'un primer ministre. En resum, una viuda finíssima, sense perdre per això l'alegria propia del personatge, i cantada amb el gust i l'hermosa veu amb que tot ho canta la senyoreta Ivanisi. Siga per a ella nostre més gran elogi.

Els demés, com ja deiem més amunt, sense despuntar massa; sols la senyoreta Morini estigué justíssima, i el Sr. Orlandi, que feia el paper de conseller, amb una *vis* còmica extraordinària, feu riure de gust a la gent tota la nit. Els demés, en general, mancats de facultats.

La presentació bé, però l'orquestra tampoc estigué a l'altura d'altres obres.

Per a demà s'anuncia *Capriccio antico*, del mestre Darcee, fill de la gran cantant. Ja'n parlarem.

En Volpini, retornat d'Italia fa pocs dies, ens ha donat molt bones noves de la propera temporada de primavera. Convé que així siga.

PRINCIPAL.—Quan ja s'havien donat dos assaigs de *La regina giovane*, d'en Guimerà, una nova descortesía de l'empresari d'aquest teatre, descortesía dirigida al Mestre i a la Vitaliani, ha privat a l'eminent artista el seu gentil propòsit de representar aqueixa obra i altres d'autors catalans. Miserietes de la vida farandulera!... La gran actriu sembla, no obstant, que no desisteix de la seva bona intenció. Rompudes les relacions amb en Franqueza, es disposa d'aquí poques setmanes a emprendre una nova campanya en un altre teatre que gosi de més simpaties per part del públic català.

Si així ho fa, li augurem desde ara un gran èxit.

ROMEA.—Per a demà, dissabte, està anunciat el benefici del popular primer actor còmic i director Marià de Larra. Formen el programa les comedies *La careta verde* i *El capitán Martín*.

NOVEDADES.—Després de representar-se amb fortuna varies sarçueletes de repertori, entre elles *Molinos de viento* i *La niña de los besos*, ha vingut l'estrena de *Las musas latinas*, dels autors Moncayo i Penella. Aquesta obra creiem sincerament que cridarà molta concurrència a l'elegant teatre del carrer de Casp. És de poca consistència, el llibre; però la música és lleugera i molt alegre, i la presentació resulta esplèndida. El públic va entregar-s'hi tot seguit, fent repetir la major part dels números.

Les senyores s'hi llueixen molt, en particular la simpàtica Suárez; i, dels homes, cal consignar, en primer terme, el nom de l'actor senyor Lacasa.

NUEVO.—Dimecres d'aquesta setmana degué tenir lloc l'estrena de *La veda del amor*, opereta en un acte i tres quadros, original dels autors Perrín i Palacios, amb música del mestre Vives. Per a aquesta obra s'han pintat tres decoracions noves.

Hi havia gran espectació per a aqueixa estrena, de qual impressió prometem donar-ne nota en el número pròxim.

APOLO.—El senyor J. Pau Rivas ha obtingut un senyalat triomf amb el seu drama *Germinal*, arranament de la famosa novela d'en Zola. L'adaptació escènica resulta molt discreta i, literàriament, del llibre tampoc hi hà res a dir. Per altra part,

l'intensitat de la gran obra social resta, en la producció dramàtica, clara i gens desvirtuada.

L'empresa va presentar *Germinal* amb la deguda propietat; i els artistes interpretaren llurs papers amb bona voluntat, distingint-s'hi notablement la senyora Puchol i el senyor Rojas.

Del jardí dels humoristes

MANERES DE DIR

Tot passant, vaig escoltar, dissimuladament, lo que deien aquelles dones, veïnes meves totes dues.

Una d'elles s'exclamava així:

— Sí, senyora, sí; l'he tancada amb pany i clau. Ja no sortirà més, la desvergonyida.

— Tant mateix, és massa càstig, pobreta! — responia l'altra.

— Ah! No hi hà remei... Ella s'ho ha volgut... Es massa jove, encara, per a que li deixi fer certes tonteries... Figuri's que, encara jo no girava l'espatlla, desseguida era al carrer. És clar, com que aquest de càl sabater la ronda a tot-hora... Ahir, al tornar de la plaça, vaig atrapar-los a l'escaleta. No estic perquè'm faci abaixar la cara, la mocosa... An ell el vaig fer anar escales avall i an ella li vaig dir «Que siga l'última vegada!»... Per això la deixo a casa... I ara's veu que's frisa per a sortir... Abans de baixar, no parava de mirar-me amb ulls de llàstima, però jo li he dit «No, noia, no... No t'ho posis pas al cap»... Ja veurà, senyora, s'han de pendre totes les precaucions; si una no les educa així de menudes, després li claven cada disgust!... A mi ja m'agrada donar-li tots els gustos i mirar-la com a una senyoreta...; però això d'entrar i sortir de casa a totes hores del dia i de la nit, això d'anar a festejar d'aquí i d'allà, això sí que no li permeto. —

Jo que, allavors, m'acosto a la veïna i li pregunto:

— Dispensi, senyora... Que pot-ser parla de la seva filla?

— I ara!... De la meva filla? — em respón ella, sulfurada. — No, senyor, no... Parlo de la meva goceta.

Vuit dies després, tot passant, vaig espiar novament una altra conversa a les meves veïnes.

Era la mateixa dòna, la que parlava, i deia:

— Sí, senyora, em va fugir de casa, a l'últim!... És clar, què volia que'n sortís d'una bestiaça mal criada?... És va escapar la setmana passada; vaig preguntar pel veïnat si l'havien vista. I ca! Tot-hom me responia lo mateix: «Fort!... L'haguessiu vigilada bé!... La lliguessiu ben curt a l'estaca!...». Res, que ja l'havia donada per ben perduda, quan vet-aquí que ahir vespre, quan vaig per a tancar, me la trobo tota arraulida, somicant, aprop de la porta, en un graó de l'escala... Allavors jo que, sí? agafo l'escombra i pim! pam!... Cregui que m'hi vaig abonar de valent. «Arri! — vaig dir-li; — passa cap a dintre, barjaula!...; bandarrotta, més que bandarrotta, que no sé com no't trenco les costelles!»... I tot queixant-se i coixejant va entrar al menjador i va gemegar fins que's va quedar adormida, en un sofà, aprop de l'escalfapanxes... —

Jo que, allavors, m'acosto a la veïna i li pregunto:

— Dispensi, senyora... Deu parlar de la seva goceta, oi?

— I ara!... De la meva goceta? — em respón ella, sulfurada. — No, senyor, no... Parlo de la meva filla!

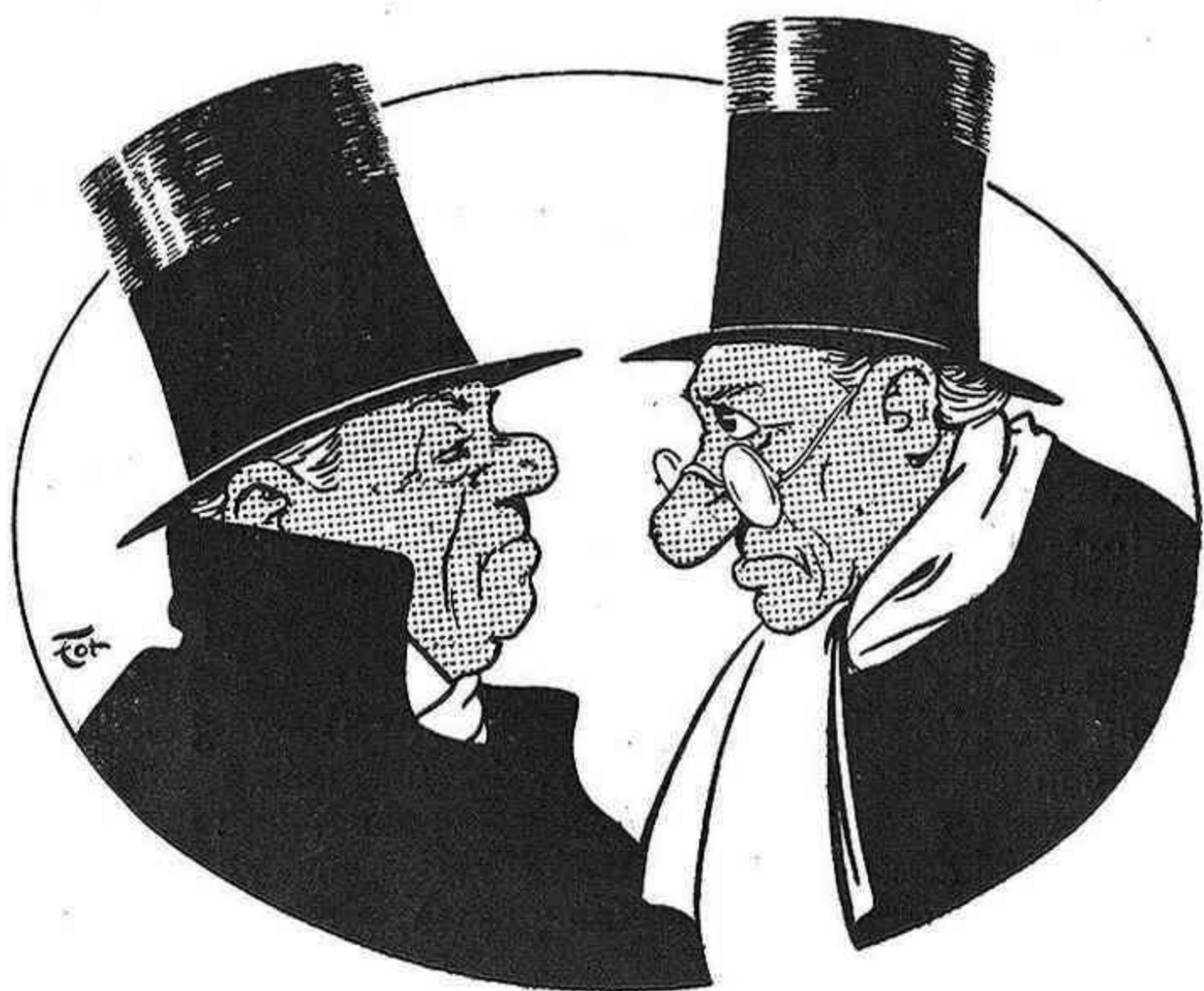
P. VEBER

MADRILENYERIES

—No'm coneix?... Es estrany... Sóc la Xirgu, home... La Xirgul...

—Ah, sí..., em balla.., em balla pel cap... Sinó que, veurà, en aquest món tots ne som, de comediants; l'un serveix per a la tragedia, l'altre per al sainet.

DRETISTES

—Ja ho veu, senyor Granulosa; això de la coalició se'ns està desfent com un bolado.

—I tall, i tall... Serà precis fer pregaries per a que ploquin vots.

ESQUELLOTS

JA ha aparegut la *Novíssima Ortografia Catalana i Vocabulari Ortogràfic*, que, segons les Normes adoptades per l'«Institut d'Estudis Catalans», ha ordenat i anotat el nostre company, en Rovira i Virgili.

Aquest volum, que conté més de 7.000 paraules, vindrà a aclarir del tot les confusions en que sovint es trobaven, encara, els escriptors, en la pràctica, a l'intentar seguir la disciplina imposada per les Normes de l'«Institut».

Creiem que la publicació d'aquest vocabulari era de necessitat, i que ell figurarà en les taules de tots els que per obligació o per entreteniment, escriguin en català. Així mateix serà consultat per caixistes, correctors, etc., els quals, sense perdre feina, poden veure, en un moment donat, la grafia de la paraula sobre la qual se'ls ocorre el dubte.

Ens atrevim a dir que pocs són els que, amb tot i estar versats en qüestions gramaticals, no els aturi alguna volta la ploma l'incertesa de com deuen escriure tal o qual paraula. Això ocorre freqüentment, posem per exemple, amb les que'l sò de la *a* i de la *e* es confonen, i en algunes altres en les quals l'ús de la *j* i la *g* no està pas ben determinat, com també amb l'adopció de la doble *l* i de la *ç*, de les que, per ara, s'en fa un abús veritablement esparverador. Amb la *Novíssima Ortografia i Vocabulari* tot això haurà desaparegut.

Es, doncs, un gran servei a la llengua catalana i als escriptors catalans, el que han fet el nostre editor, Antoni Lòpez, i el nostre company Rovira i Virgili, al publicar el volum de referència.

I com, ademés, en ell hi van incloses les mateixes Normes que publicà l'«Institut d'Estudis Catalans», ens atrevim a dir que'l llibre és un veritable tresor.

REPETIM, una vegada més, que Bèlgica és un gran país. Per al dia 14 del pròxim mes d'abril, el comitè socialista belga té anunciada la vaga general.

A l'esclatar un conflicte d'aquesta naturalesa, anunciat amb dos mesos d'anticipació, ja pot haver perdut molta part de la seva virulència.

Amb dos mesos de temps, els ciutadans previsors, ja poden haver-se procurat lo necessari per a un any, i les famílies portugueses traslladat el seu domicili a molts kilòmetres lluny del lloc de l'ocorrença.

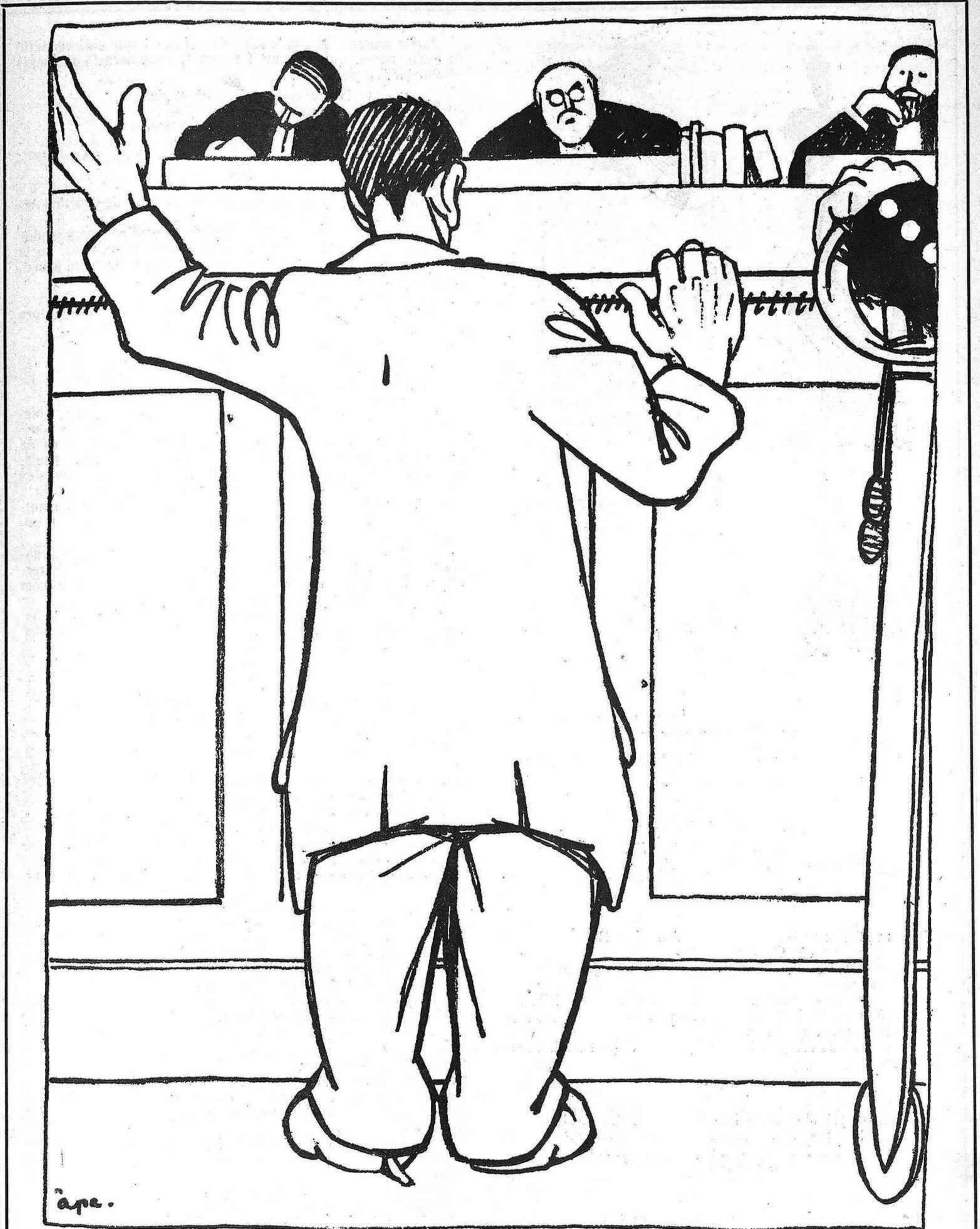
De la manera que van dolcificant-se les costums socials i polítiques dels pobles, no som molt lluny dels temps ultra-moderns en que les revolucions, vagues generals i demés cataclismes dinàmics que vénen a ésser per a l'humanitat lo que'l xarampió per a les criatures, s'anunciaràn per l'estil dels altres espectacles públics.

Per exemple:

Gran ciutat de X o Z.
Aconteixement social
pel 15 d'Abril, quin títol
és *La vaga general*.
L'acció serà dirigida
pel comitè competent,
i amb tot lo que requereixi
son complicat argument.
Hi haurà, si es fa necessari,
trets i morts al natural,
i, al finalitzar la vaga,
gran apoteosi final!

LA companyia dels tramvies s'ha dirigit en queixa a l'Ajuntament per a que posi *coto* a la salvatjada d'uns trinxeraires de Gràcia.

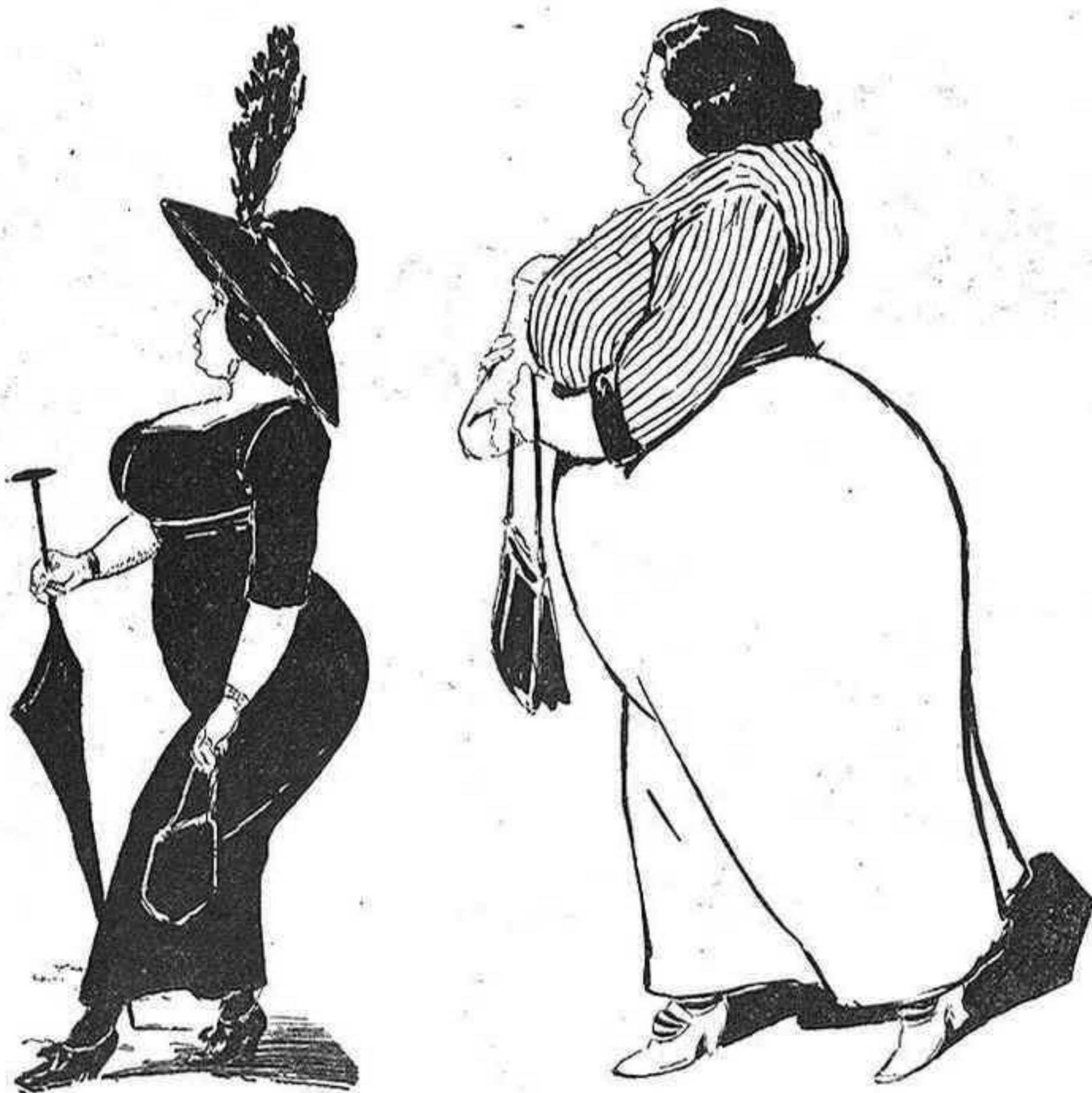
Segons sembla, una colla de galifardeus s'entreté cada nit en apedregar els cotxes que passen pel Torrent de l'Olla.

ape.

JUDICI

—Se us acusa d'haver assassinat i trinxat a la vostra víctima.
—La meva víctima?... Mai m'ho havia dit, ella, que ho fos... Una dona que oculta coses al marit, no és pas la víctima!...

PROMISCUACIO

— Vols dir que, per sè divendres,
avui farem sort en gran?
— Sí!... Els que fan de magre a casa,
a fòra, busquen bons talls.

Entenem nosaltres que això no és d'incumbència del Muni-
cipi. Qui millor podria arreglar-ho és la mateixa companyia.

Que regali un *pase* a cada un dels trinxeraires, i veurà com
s'acaben les pedrades.

L'empresa d'un teatre d'aquesta capital, com a reclam d'una
obra que anuncia, diu que hi hà moment en que a l'escena
s'hi reuneixen cent dones.

Si lo *frappant* de l'obra fos això solament, estaria ben fresc,
aquest empresari!

Cent dones, i encara més,
ja les veiem cada dia
comprant a la Boqueria.
Lo que és si d'això's refia,
que'n farà pocs de dinès!

JUERGA gitana es titula un nou quadre d'en Balasch, exposat
darrerament a cà'n Cuspinera.

Es una tela notable, d'interessant assumpte, ben concebuda
i millor executada.

En Balasch se'ns torna tant assidu, que aviat els crítics d'art
no podràn donar l'abast de les seves impressions.

En Balasch, artísticament, s'estalona.

Siga en bé de l'Art, si és en bé de la seva gloria i de la seva
butxaca.

L'administració d'impostos i rendes ha recomanat als amos de
automòbils que, al passar aquests pels fiellats de consums,
s'aturin per a justificar que han pagat els drets sobre la benzina,
o pagar-los en cas de no haver-los satisfet.

L'objecte d'aquesta recomanació és estalviar-los les respon-
sabilitats en que incorren per infracció de les ordenances muni-
cipals i del reglament de consums; sense perjudici de que, en el
cas—molt probable—de que no escoltin aquest avís, s'adoptin
mides que assegurin la parada dels autos, oposant, al pas de
aquests, obstacles insuperables per a la continuació de la marxa.

Així ho diu la nota que ha facilitat a la Premsa l'esmentada
administració.

Perfectament. Es d'aplaudir l'energia amb que està redacta-
da i celebrarem que siga un fet, aviat, l'implantació d'aquests
obstacles insuperables.

D'aquests mateixos *obstacles*
s'haurà de proveir la gent
que vulgui el passeig de Gracia
creuà, a peu, impunement.

PER la qüestió dels encantistes ha estat a punt de dimitir l'Ar-
caldia, el senyor Sostres.

Si no ho ha fet és perquè en Marial, l'amicable componedor
de sempre, li va tirar un *cabla* en forma de proposició, en la
qual se demana que'l Batlle i la ponència vagin, de comú acord,
als Encants a ventilar l'assumpt.

Sí, sí, que hi vagin.

Realment, als Encants és on estaríen millor tots: els regidors
i el senyor Sostres.

Sí que estan fumuts, a Madrid!

Fumuts i, lo que és pitjor, *fumats*.

Temps enrera's dictà una R. O., dirigida a l'ajuntament ma-
drileny, per a que s'evités que'l fum de la xameneia de la fàbri-
ca d'electricitat, propera al «Museo del Prado», deteriorés els
quadros de les sales que donen a la banda de l'*inculta* xameneia.

I com que, a pesar del molt temps transcorregut, aquesta és
l'hora que encara l'ajuntament no ha fet res en l'indicat sentit, i
els quadros de les sales que donen a migdia continúen fumant-
se i fument-se de fàstic, el senyor Alba li ha reiterat aquella so-
licitut.

Si es tractés d'unes obres d'importancia, com les de la Gran-
via o l'arreglo del sub-sol—per exemple,—es comprendria la tar-
dança. Es comprendria, també, tractant-se d'un Ajuntament com
el nostre, que, en lloc de donar llum, *dóna fum*.

Però sembla mentida que una corporació municipal tant il·lus-
trada, com la de Madrid, no hagi trobat la manera de resoldre
una cosa tant senzilla.

Si el fum d'una xameneia
s'evita igual que'l d'un llum,
que pengin al cel un ganxo
i en el ganxo un para-fum.

ELS bombers han netejat l'estatua d'en Frederic Soler, per
medi de grans dutxes de vapor.

Pobre *Pitarra!*

Ara me li donen banys russos.

Com si no'n tingués prou amb l'incomoditat d'haver-se d'es-
tar assegut, fent equilibris.

I amb la desgracia d'haver de tenir an en Franqueza per veí.

Lo dels notaris, fa dies
que ho porta tot remogut;
tant, que fins això ha pogut
ajuntà en Layret i en Trias.
Déu n'hi dó de la virtut
del plet de les notaries!

QUARESMA obligatoria.

A França hi hà actualment una formidable crisi comer-
cial: la crisi de les arengades. Els magatzemistes estaven tant
atestats de barrils d'aqueixa popular menja, que no sabien com
sortir-se'n.

Però, darrerament, el govern francès, per a solucionar el
conflicte, quina n'ha fet? Ha posat l'arengada obligatoria en
l'alimentació diaria de l'exèrcit.

Si això succeís a Espanya, què diríem?

Influencies del vaticanisme!

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, OIm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelonà. Correu: Apartat n.º 2

Primera obra publicada segons les

**NORMES ORTOGRÀFIQUES DE
L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS**

NOVÍSSIMA

Ortografia Catalana

VOCABULARI ORTOGRÀFIC

ordenat i anotat per A. ROVIRA I VIRGILI

Un volum 8.º, enquadernat, Ptes. 1'50

ÚLTIMAS NOVEDADES
LITERARIAS

<i>José Cuartero</i>	La vida pública	Un tomo Ptas. 2
<i>Ricardo de León</i>	Los centauros	Un » » 3'50
<i>E. Marquina</i>	Cuando florezcan los rosales	Un » » 3'50
<i>G. Martínez Sierra</i>	La casa de primavera	Un » » 3'50
<i>R. Pérez de Ayala</i>	Troteras y danzaderas	Un » » 3'50
<i>Leopoldo Alas (Clarín)</i>	Obras completas. Tomo I. GALDOS.	Un » » 3'50

COLECCIÓN DIAMANTE

Tomo 116

Prosa epistolar

coleccionada por J. GIVANEL MAS

Un tomo Ptas. 0'50

OBRA NUEVA

EUGENIO NOEL

**REPÚBLICA
Y FLAMENQUISMO**

Ptas. 1'50

D'aquí pocs
dies

SOTA MONTJUIC

**JULI
VALLMITJANA**

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Múttu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíus si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

LES "POBRES-CHICAS"

(APROPOSIT DEL PROJECTE DE REGLAMENTACIÓ DE CRIADES)

-No'n parlem més. Déu duros, al mes, ja's pot quedar.
-Amb una condició, senyoreta... Que les hores vagatives m'ha de deixar tocar el violí.

-Pit i fóra... i avant sempre...! Nosaltres no hem de parar fins a posar-nos els barrets de les mestresses...!

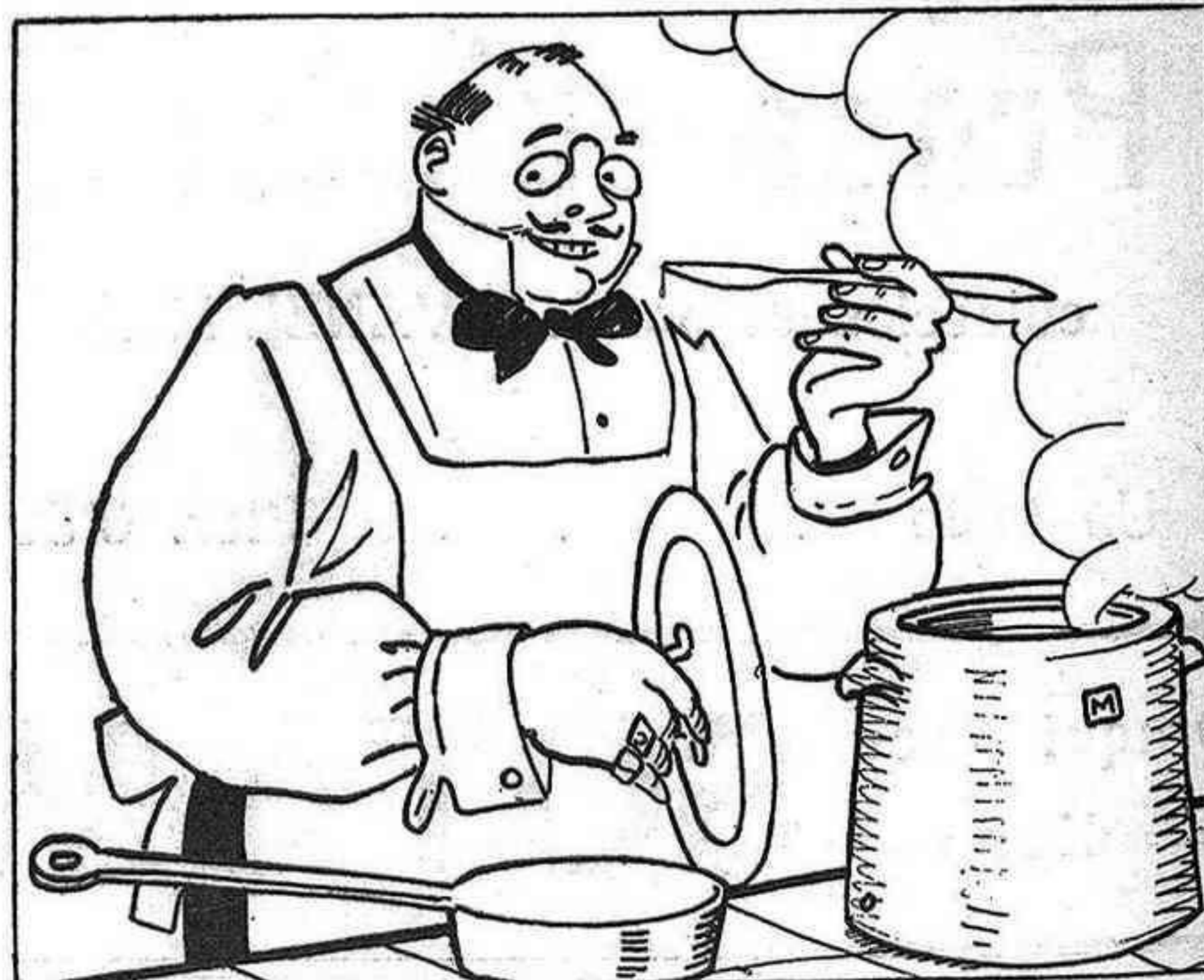
-De manera, que'm plantes...? I per qué te'n vas?
-Perque vostè, a l'entrar, em va dir que a casa seva hi havia senyoret, i resulta que'l tal senyoret és un vell de seixanta anys.

-Ja veus, xata, que amb una pela de sisa diària no'n tinc ni per a fumar.
-No't desesperis, home... Ja diré a la senyora que m'apugi la soldada.

-Jo, an el senyoret, ja li porto deixats més de cent cinquanta duros.
-I jo, a la senyora més de doscents.

-Ja ho diu, el refrà: si vols estar ben servit..., fés-te tu mateix l'escudella.